

І. С. Багрій

Овідіопольський район

ОВІДІОПОЛЬСЬКИЙ РАЙОН – район, що знаходився у південній частині Одеської області. О. р. утвор. 1923 з Грос-Лібентал. волості та м. Овідіополь (нині смт). 1923–25 – у складі Одес. губ.; 1923–30 – Одес. округи. 1926–39 існував Грос-Лібентал. (Спартаків.) нім. нац. р-н. 1930 О. р. ліквідовано, а його насел. пункти зараховано в межі тер. приміс. зони Одес. міськради. 1937 відновлено у складі Одес. обл. Жит. зазнали сталін. репресій. Від вересня 1941 до квітня 1944 – під румун. окупацією. 1962 О. р. вдруге ліквідовано, а його сільс. ради віднесено до Біляїв. р-ну. Втретє О. р. існував у 1966–2020.

За переписом насел. 2001, проживали 60 294 особи (складає 114,2 % до 1989); станом на 1 січня 2020 – 87 551 особа; переважно українці, а також росіяни, молдовани, болгари, вірмени, білоруси, гагаузи, цигани, німці та ін. Заг. пл. р-ну 814,86 км², довж. з Пн. на Пд. 40 км, із Зх. на Сх. – 35 км. В О. р. 4-м селищ. і 16-м сільс. радам були підпорядк. 26 насел. пунктів (див. також Авангард, Великодолинське, Кароліно-Бугаз, Таїрове). 2016 перейменували с. Пенінталь на Лібенталь, с. Мізікевича – на Лиманка. 2017–20 сформовано 6 громад: селищні – Овідіополь (з Овідіопол. селищ. та Калаглій. і Микол. сільс. рад; 231,2 км², 15 903 особи), Авангардів. (з Авангардів. селищ. і Новодолин., Прилиман. сільс. рад, а також Хлібодар. селищ. ради Біляїв. р-ну, див. Хлібодарське; 66,4 км², 19 183 особи), Великодолин. (з Великодолин. селищ. і Молодіженн. сільс. рад; 128,6 км², 17 027 осіб), Таїров. (з Таїров. селищ. і Сухолиман. сільс. рад; 42,7 км², 14 567 осіб); сільс. – Дальниц. (з Дальниц., Барабой., Доброолександрів., Мар'янів., Новоградків., Роксоланів. сільс. рад; 180,2 км², 13 942 особи; усі – нині у складі Одес. р-ну), Кароліно-Бугаз. (з Кароліно-Бугаз. сільс. ради та смт Затока Білгород-Дністров. міськради; 21,2 км², 4 607 осіб; нині у складі Білгород-Дністров. р-ну). У цей же період з Великодальниц. (Біляїв. р-н) і Петродолин. (О. р.) сільс. рад утворили Великодальниц. громаду, з Маяків. (Біляїв. р-н), Йосипів., Надлиман. (обидві – О. р.) і Удобнен. (Білгород-Дністров. р-н) сільс. рад – Маяків. громаду (обидві – нині у складі Одес. р-ну).

О. р. лежав на Причорноморській низовині, між лівим берегом Дністровського лиману та Чорним морем. Поверхня низовинна, пологохвиляста, слабо розчленована ярами та балками. Розвідано поклади глини, піску та щебеню. Річки: Барабой (впадає у Чорне море) і

Скуртянка (у Дністров. лиман). Ґрунти переважно чорноземні – пд. малогумусні та слабогумусовані. У Великодолинському – адміністрація Одес. лісгоспу. Осн. деревні породи: дуб, акація біла, сосна. Тер. і об'єкти природно-заповід. фонду заг.-держ. значення: Нац. природ. парк «Нижньодністровський» і Дальницький заказник. Основні галузі: промисловості – переробна, з виробництва буд. матеріалів; с. господарства – вирощування зерн. культур, городництво, виноградарство, садівництво та тваринництво. Пл. с.-г. угідь 55,3 тис. га.

Найбільші підприємства: Великодолин. завод залізобетон. конструкцій, «Бетонекс», «Вікторія» (виноробство), «Перемога» (виноградарство та рослинництво) у Великодолинському; «Стройкераміка» у с. Калаглія; «Взірець 2000» у с. Лиманка (холодне штампування та гнуття); «Лібра» в Авангарді (ковбасна та рибна продукція, мінерал. вода); «Нива» у Таїровому (виноробство); «Маяк» у с. Дальник, «Чорноморець» у с. Мар'янівка, «Евріка» у с. Молодіжне, «Новодолинський» у с. Нова Долина, «Петродолинське» у с. Петродолинське (усі – вирощування зерн., бобових і олій. культур). Станом на 2020 в О. р. діяли: Овідіопол. профес.-тех. аграрне училище, 13 заг.-осв. шкіл, 4 дит. школи мистецтв, 2 ДЮСШ, 11 дитсадків; Овідіопольський історико-краєзнавчий музей, 9 селищ. і сільс. Будинків культури, 2 клуби, 22 б-ки; рай. лікарня, 11 амбулаторій заг. практики сімей. медицини, 9 фельдшер.-акушер. і 2 фельдшер. пункти. У курорт. зоні – бл. 180 готелів. Рай. газета – «Наддністрянська правда». Здобув популярність нар. ансамбль нар. інструментів Великодолин. дит. школи мистецтв.

Реліг. громади: 17 православ. і 9 протестантських. Пам'ятки архітектури місц. значення: Грос-Лібентал. кірха (1860-і рр.) й особняк (кін. 19 ст.) у Великодолинському, будівля винороб. станції (особняк Таїрова) на Сухому лимані у Таїровому (1910–12), Марієнтал. кірха (колиш. костел Матері Божої Святого Ружанця) у с. Мар'янівка (1890), церква св. Миколи у с. Миколаївка (1880), Нойбур. кірха у с. Новоградівка (кін. 19 ст.), маяк у с. Санжійка (1921), початк. нар. училище у с. Сухий Лиман (1892). Пам'ятки археології нац. значення: Надлиманське городище (9 ст. до н. е.), Роксоланське городище (стародавнє м. Ніконій, 9 ст. до н. е. – 4 ст. н. е.). Обстежено археол. пам'ятку серед. періоду пізнього палеоліту Велика Акаржа pobl. Великодолинського, двошар. поселення (доби пізньої бронзи та римського часу) у с. Йосипівка, давні кургани у Великодолинському та селах Йосипівка, Мар'янівка, Молодіжне. Є брат. могили воїнів-визволителів у Великодолинському, селах Йосипівка, Калаглія, Кароліно-Бугаз, Миколаївка, Новоградківка. Серед видат. уродженців – педагог О. Сергєєв (с. Барабой), фахівець у галузі фізичної культури та спорту О. Зінченко (Великодолинське), тренер (сучасне п'ятиборство) М. Шинкаренко (с. Дальник), скульптор, живописець М. Степанов (с. Роксолани), фахівець у галузі рибного господарства, політ. діяч М. Шведенко (с. Миколаївка). Pobl. с. Дальник відзначився Герой Радянського Союзу О. Маланов.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Край Овідія: археологія і історія Овідіопольського району. 2005;
2. Аргатюк С. С., Сапожников І. В. Минувшина багряних степів: Нариси з історії Овідіопольського району. 2007;
3. Аргатюк С. С., Левчук В. В., Русев І. Т., Сапожников І. В. Овідіопольський район: Енциклопед. довід. 2011 (усі – Одеса).

Бібліографічний опис:

Овідіопольський район / І. С. Багрій // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-75139>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).